

ČESKÉ DĚDICTVÍ UNESCO

sloh se nepíše,
na sloh se kouká

2011

románský sloh

Románský sloh ovládl západní, střední a jižní Evropu v období 11.–13. století. Tento sloh byl do značné míry inspirován stavební činností antického Říma. Nejčastěji se uplatňoval při budování kostelů a jiných církevních staveb. Na rozdíl od pozdější gotiky se vyznačuje masivnější konstrukcí nosného systému, odpovídající omezeným technologickým možnostem stavebnictví raného středověku. Oproti lomeným gotickým obloukům používá půlkruhového zaklenutí.

■ Třebíčská bazilika sv. Prokopa je odborníky považována za nejpozoruhodnější výtvar závěrečné fáze románské architektury na Moravě. V některých stavebních detailech se již objevují prvky nastupující gotiky. Portál v severní předsíni baziliky (porta Paradisi) je však typickým představitelem románské architektury.

1	3	4	5	6	7	8	9
	10	11	12	13	14	15	16
	17	18	19	20	21	22	23
	24	25	26	27	28	29	30
	31						

Třebíč

Bazilika sv. Prokopa

pozdní gotika

Gotický stavební sloh plynule navázal na sloh románský. Pokrok ve stavební technologii umožnil oproti románskému slohu značné odlehčení a prosvětlení staveb. Zásadní konstrukční novinkou je vyvinutí vnitřního a vnějšího opěrného systému, který má primárně statickou funkci, ale zároveň výrazně ovlivňuje vnitřní i vnější vzhled budov a dává vzniknout nové estetice gotické architektury. Její součástí je i lomený oblouk a výrazná vertikálnost, poukazující na orientaci tehdejší společnosti k nadpozemským záležitostem.

■ Současná podoba Chrámu sv. Barbory v Kutné Hoře se vyvinula postupně. Původní hornická kaplička byla později přestavěna na hřbitovní kapli a podobu, která dnes symbolizuje Kutnou Horu, získala stavba počátkem 16. století, kdy již gotika prožívala svou pozdní fázi. Proto zde již vertikálnost stavby není tak výrazná jako u vrcholné gotiky a dokonalé zvládnutí statických problémů umožnilo i formální hříčky při řešení klenebního systému v interiéru chrámu.

Kutná Hora

Chrám sv. Barbory

2

	1	2	3	4	5	6	
	7	8	9	10	11	12	13
	14	15	16	17	18	19	20
	21	22	23	24	25	26	27
	28						

vladislavská gotika

Každý architektonický sloh ve své pozdní, závěrečné fázi klade důraz na formální a výtvarnou stránku stavby, neboť statické a konstrukční problémy byly již zvládnuty v předchozím vrcholném období. Zároveň začíná používat tvarosloví předjímající nástup následujícího architektonického slohu. Vladislavská, nebo též jagellonská gotika, nazvaná po králi Vladislavu Jagellonském a představující jeden ze směrů pozdní gotiky není výjimkou.

■ Dnešní podoba Vladislavského sálu pochází z přelomu 15. a 16. století, kdy došlo k velkorysému přestavbě Pražského hradu. Představuje největší zaklenutý prostor ve střední Evropě a na první pohled zaujmou jeho kroužené a síťové klenby. Gotická žebra zde užívají vegetativních motivů – napodobují suché větve. Okna do Vladislavského sálu jsou již renesanční a předznamenávají nástup nového slohu.

Praha

Vladislavský sál

3

	1	2	3	4	5	6	
	7	8	9	10	11	12	13
	14	15	16	17	18	19	20
	21	22	23	24	25	26	27
	28	29	30				

renesance

Renesance vznikla v Itálii a již samotný název (v překladu znovuzrození) naznačuje, že se vrací k principům antické kultury. Na sever od Alp se rozšířila zejména v 15.–17. století. Na rozdíl od spirituálně zaměřené gotiky klade důraz na člověka, vychází z individualismu a humanismu.

■ Součástí malebného městského jádra je i renesanční zámek s bezprostředně navazujícím zámečným parkem. Původní gotický hrad byl v polovině 16. století přestavěn na renesanční zámek. Sgrafitová výzdoba fasády a arkád v exteriéru, stejně jako sklípkové klenby a kazetové stropy v interiéru, jsou typickými prvky pro renesanční sloh.

4						1	2	3
	4	5	6	7	8	9	10	
	11	12	13	14	15	16	17	
	18	19	20	21	22	23	24	
	25	26	27	28	29	30		

Telč

Zámek

renesance

V renesanční architektuře se objevují nové stavební typy jako paláce, vily nebo zámky, mnohdy přestavěné z původních hradů. Prvky typickými pro renesanční architekturu jsou sloupořadí, arkády, schodiště se stává významným kompozičním prvkem a vzniká nový druh výzdoby fasády – tzv. sgrafito.

■ Renesanční zámek ve východočeské Litomyšli vznikl v II. polovině 16. století přestavbou kamenného hradu, postaveného v období husitských válek na místě původní dřevěné tvrze. Zámek je považován za nejvýznamnější doklad zámecké renesanční architektury na území dnešní ČR. Vzdušné arkády, bohatě zdobené štíty i rozsáhlá sgrafitová výzdoba stěn poukazují na inspirační zdroje v samotné kolébce renesančního umění – slunné Itálii.

5	2	3	4	5	6	7	8	1
	9	10	11	12	13	14	15	
	16	17	18	19	20	21	22	
	23	24	25	26	27	28	29	
	30	31						

Litomyšl

Zámek

rané baroko

Barokní sloh vznikl koncem 16. století v Itálii. Kromě staveb – převážně církevních – výrazně ovlivnil i tvorbu krajiny, parků a zahrad. Barokní zahrada je koncipována velkoryse a mnohde přechází plynule do volné krajiny. Pro její utváření jsou typické výrazné kompoziční osy, jejichž průsečíky jsou zdůrazněny dekorativními architektonickými prvky, jako jsou sochy, vázy, pergoly a vodní prvky. Na rozdíl od volně utvářeného anglického parku je kompozice barokní zahrady, včetně jednotlivých stromů, keřů

i květinových záhonů, podřízena přísným geometrickým pravidlům.

■ Zahrady a zámek v Kroměříži ve své současné podobě pocházejí z raně barokního období. Základní principy, charakterizující barokní sloh, zde jsou dobře patrné, ale nedosahují ještě ohromující velkoleposti a monumentality, jak je známe z pozdějšího období vrcholného baroka.

6

		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30			

Kroměříž

Květná zahrada

vrcholné baroko

Baroko představuje, po světském období renesance, návrat ke kořenům katolicismu. Je spojeno s obdobím protireformace a v 17. – 18. století se stalo dominantním slohem v celé Evropě. Zejména ve svém vrcholném stadiu udivuje svou velkolepostí, okázalostí a dynamičností. Rafinovaná skladba vzájemně se prolínajících prostorů, křivka jako základní kompoziční princip i stírání hranic mezi architekturou, plastikou a malbou směřují k oslavě nadpozemských principů.

■ Sloup Nejsvětější Trojice v Olomouci, postavený v letech 1716–1759, je typickým představitelem vrcholného baroka. Třicet dva metrů vysoký sloup s kruhovou kaplí ve spodní části je zdoben takřka čtyřicetkou soch světců, světloňošů a dalších postav. Jedná se o vůbec největší seskupení barokních soch v rámci jedné skulptury ve střední Evropě.

Olomouc

Sloup Nejsvětější Trojice

7				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

barokní gotika

Kromě dominantního proudu barokní architektury, jež ovládla celou Evropu v 17. a 18. století, existoval i méně rozšířený koncept, spojující v sobě barokní dynamičnost a rozevlátost s uměřenými principy gotické architektury. Barokní gotika (též gotizující baroko) však nekopírovala bezhlavě původní gotickou architekturu, ale chápala ji jako zdroj cenné inspirace. Gotické tvarosloví tak tvůrčím způsobem přizpůsobila soudobému baroknímu cítění a dala tak vzniknout originální architektuře, nabízející své-

bytnou alternativu k hlavnímu proudu barokního umění.

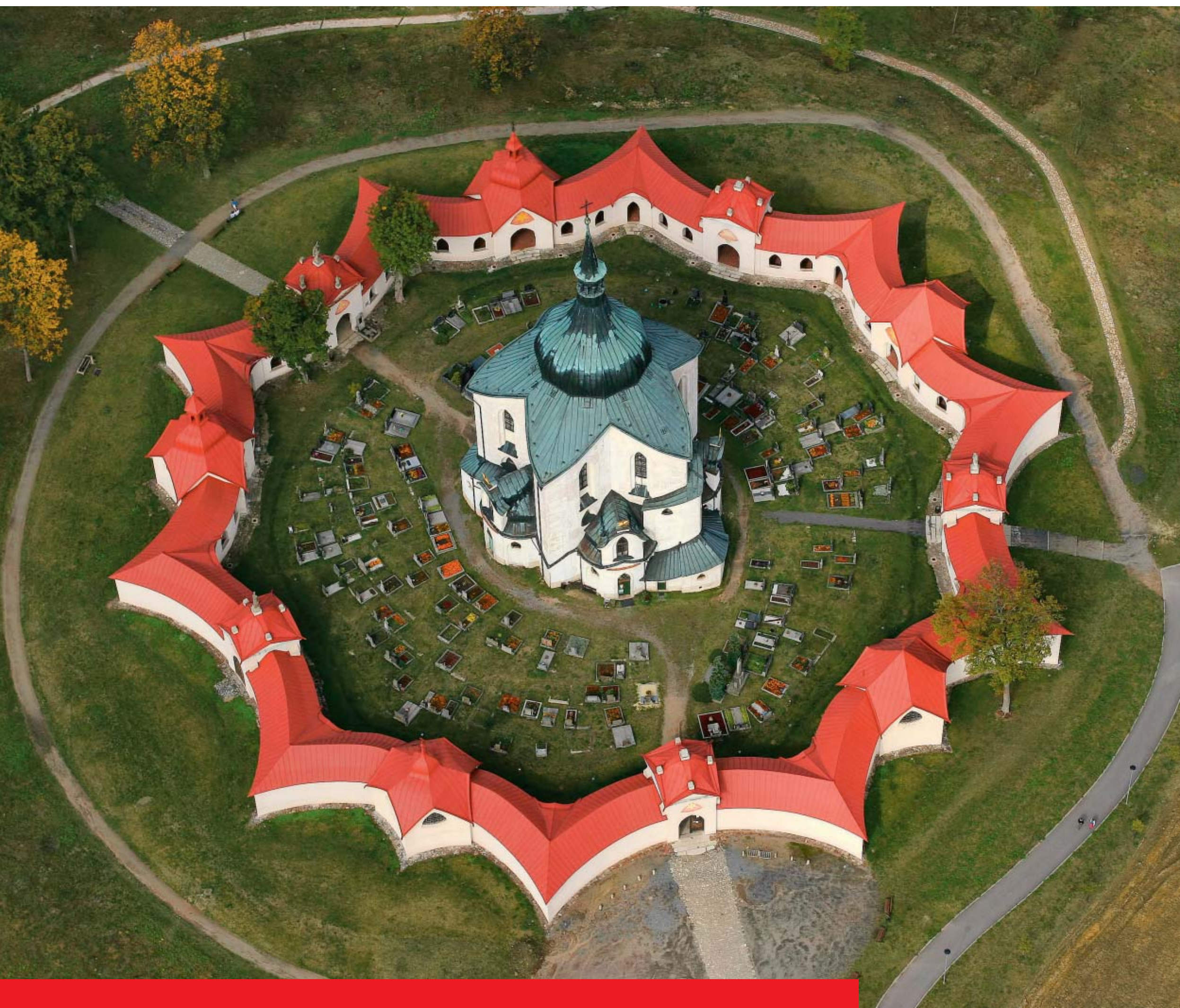
■ Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře ve Žďáře nad Sázavou, postavený letech 1719–1722 dle návrhu Jana Blažeje Santiniho-Aichela, je vrcholným představitelem barokně gotické architektury v našich zemích.

8

1 2 3 4 5 6 7
8 9 10 11 12 13 14
15 16 17 18 19 20 21
22 23 24 25 26 27 28
29 30 31

Žďár nad Sázavou

Poutní kostel sv. Jana
Nepomuckého na Zelené hoře

klasicismus

Klasicismus vznikl na přelomu 18. a 19. století jako umělecké vyjádření idejí Velké francouzské revoluce. Na jeho formu měly výrazný vliv i dobové archeologické objevy - vykopávky antické architektury. Pro klasicistní architekturu je charakteristická vyrovnanost, přehlednost a podřízenost jasnému řádu. Na rozdíl od barokní emocionality nastupuje přísně racionální přístup. Tyto zásady se uplatňují nejen u novostaveb, ale i v klasicistních úpravách interiérů starších staveb.

■ Žlutý pokoj v českokrumlovském zámku je příkladem takové klasicistní úpravy a nového zařízení staršího interiéru. Klasicistní strohost a uměřenost se zde uplatňuje zejména v jednoduché a přehledné štukové výzdobě stěn a stropu a tvarově jednoduchém nábytkovém zařízení bez výrazných zdobných prvků. Ze stylové jednoty interiéru se vymykají oba stolky v pravé části snímku. Dynamicky zprohýbané nohy a bohatší zdobné prvky je řadí do období rokoka.

9				1	2	3	4
	5	6	7	8	9	10	11
	12	13	14	15	16	17	18
	19	20	21	22	23	24	25
	26	27	28	29	30		

Český Krumlov

Zámek

tudorská gotika

Tudorská gotika je jedním z projevů romantismu 19. století. Toto slohové období je charakterizováno nostalgickým zaměřením na minulost a inspiruje se tak stavbami z jiných historických epoch i odlišných kulturních okruhů. Tudorská (též windsorská) gotika čerpá svou inspiraci z gotické architektury hradů na území dnešní Velké Británie.

■ V Lednicko-valtickém areálu nalezneme celou řadu staveb čerpajících z nejrůznějších inspiračních zdrojů. Čínský altánek nebo minaret se střídají s maurským domem či římským akvaduktem a nechybí ani umělá zřícenina Janova hradu. Vlastní lednický zámek byl přestavěn ve stylu tudorské gotiky a jeho umělá cimbuří, nárožní věže a další prvky mají navodit atmosféru anglického gotického sídla.

10

					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
31						

Lednicko- valtický areál

Zámek Lednice

selské baroko

Selské baroko je stavební sloh lidové architektury, který se uplatnil hlavně v jižních Čechách v průběhu 19. století. První stavby pocházejí z 20. let, vrcholné období pak nastává v 60. letech. Inspiruje se skutečným barokem, které však v té době již dávno patřilo do historie. Lidoví stavitelé si vypůjčovali jednotlivé zdobné prvky nejen z barokní, ale i z klasicistní a novorománské architektury a z hlediska čistoty původních slohů je používali v chybných souvislostech. Přestože stavitelé byli vesměs neškolení amatéři,

jejich přirozené estetické cítění dalo vzniknout svěbytné a velice malebné architektuře.

■ Vesnická památková rezervace v jihočeských Holašovicích je nejvýznamnějším příkladem architektury selského baroka. V nebyvalé míře se zde dochoval jak vzhled jednotlivých selských statků, tak i jejich urbanistické uspořádání kolem rozsáhlé návsi. Celek se vyznačuje vysokou mírou autenticity a starosvětské přívětivosti.

11

1	2	3	4	5	6	
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30				

Holašovice

Vesnická rezervace

funkcionalismus

Funkcionalismus je nejrozšířenějším slohem druhé čtvrtiny 20. století. Odmítá zdobnost dosavadních historických slohů a nahrazuje ji novou estetikou, vycházející z geometrické čistoty tvarů. Forma je předurčena funkcí objektu. K charakteristickým znakům funkcionalismu patří používání nových materiálů (železobeton, sklo, ocel...), soudobých technologií a využití kontrastu světla a stínu jako základního kompozičního principu.

■ Brněnská vila Tugendhat byla postavena v letech 1929–1930. Autorem návrhu je německý architekt Ludwig Mies van der Rohe, jeden z nejvýznamnějších představitelů funkcionalismu. Při pohledu z ulice nenápadně působící stavba rozehrává svůj velkorysý prostorový koncept směrem do rozlehlé zahrady, s níž je interiér vily propojen velkoplošnou zasouvací skleněnou stěnou. Na stavbě jsou důsledně uplatněny základní principy funkcionalistické architektury od celkové koncepce až po nejmenší detaily.

12

				1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11	
12	13	14	15	16	17	18	
19	20	21	22	23	24	25	
26	27	28	29	30	31		

Brno

Vila Tugendhat

ČESKÉ DĚDICTVÍ UNESCO

České dědictví UNESCO je sdružení obcí a měst České republiky, na jejichž území se nachází památka zapsaná na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO. Označení památky symbolem UNESCO je aktem, kterým celé světové společenství prohlašuje: „Ano, toto je cosi, co je na celém světě výjimečné a jedinečné, je to cosi, co je naším společným dědictvím, je to něco, co se zavazujeme chránit jeden pro druhého a v zájmu nás všech - národů světa.“

Foto: Jaroslav Horák

Třebíč

Židovská čtvrť a bazilika sv. Prokopa

© 2003

Soubor židovské čtvrti a baziliky je unikátním příkladem blízkého soužití křesťanské a židovské kultury od středověku až do 20. století. Bazilika sv. Prokopa, původně část benediktinského kláštera z 13. století, byla při výstavbě ovlivněna vzory a vlivy přicházejícími ze západní Evropy.

☎ +420 568 610 021
www.trebic.cz
www.visittrebic.eu

Foto: Lubomír Stiburek

Kutná Hora

Historické centrum, Chrám sv. Barbory, katedrála Nanebevzetí Panny Marie v Sedlci

© 1995

Od konce 13. století je historie Kutné Hory nerozlučně spjata s dolováním stříbrných rud. Historické jádro představuje architektonický skvost evropského významu. Pozdně gotický chrám sv. Barbory a katedrála Nanebevzetí Panny Marie v Sedlci, přestavěná v duchu barokní gotiky, tvoří pomyslné vstupní brány do královského horního města.

☎ +420 327 512 378
www.kutnahora.cz

Foto: Lubomír Stiburek

Praha

Historické centrum

© 1992

Jednotlivé části hlavního města Čech, Malá Strana, Hradčany, Staré a Nové Město, byly budovány od 10. století. Kromě Pražského hradu s katedrálou sv. Víta nebo Karlova mostu zde bylo postaveno množství kostelů a paláců, které dohromady tvoří velkolepý celek architektonického, uměleckého i duchovního bohatství.

☎ +420 12 444
www.prague-info.cz

Foto: Jaroslav Horák

Telč

Historické centrum

© 1992

Město bylo na starších základech vystavěno po velkém požáru na konci 14. století. Řada renesančních a barokních měšťanských domů je dodnes sevřena obranným systémem rybníků. Gotický hrad byl přestavěn v renesančním stylu na konci 16. století.

☎ +420 567 112 407-8
www.telc.eu • www.telc-etc.cz

Foto: František Renza

Litomyšl

Zámek a zámekový areál

© 1999

Renesanční zámek z druhé poloviny 16. století je významným dokladem arkádového zámku vycházejícího z italských podnětů. Přes úpravy interiérů především na konci 18. století si zachoval téměř nedotčený vzhled z dob renesance včetně unikátní sgrafitové výzdoby fasád a štítů. Dochována je řada hospodářských budov a francouzská zahrada a anglický park.

☎ +420 461 612 161
www.litomysl.cz

Foto: Lubomír Stiburek

Kroměříž

Zahrady a zámek

© 1998

Zámek stavěný na starších základech v 17. století představuje výjimečně zachovaný příklad stře-doevropského barokního sídla vysoké šlechty a s ním souvisejících zahrad: Podzámecká zahrada v přírodně krajinářské úpravě anglického typu a raně barokní líbosad Květná zahrada.

☎ +420 573 331 473
www.mesto-kromeriz.cz

Foto: Lubomír Stiburek

Olomouc

Sloup Nejsvětější Trojice

© 2000

Pamětní sloup, vztyčený v první polovině 18. století, je výjimečným příkladem druhu památky velmi typické pro střední Evropu. Dosahuje výšky 32 m a je v charakteristickém stylu, známém jako "olomoucké baroko", vyzdoben množstvím soch vynikajícího moravského umělce Ondřeje Zahnera.

☎ +420 585 513 385
www.tourism.olomouc.eu

Foto: Miroslav Ors

Žďár nad Sázavou

Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře

© 1994

Poutní kostel zasvěcený sv. Janu Nepomuckému byl postaven na začátku 20. let 18. století. Je vrcholným dílem architekta Jana Blažeje Santiniho a neoriginálnější příkladem takzvané barokní gotiky. Je postaven ve tvaru pěticípé hvězdy a obklopen hřbitovem a ambitem.

☎ +420 566 628 539,
+420 566 629 152
www.zdarns.cz
www.zamekzdar.cz

Foto: Libor Sváček - archiv Vydavatelství MCU

Český Krumlov

Historické centrum

© 1992

Hradní a zámekový komplex s unikátním barokním divadlem, meandr řeky Vltavy, erbovní znak s pětilistou růží, středověké uličky a kamenné měšťanské domy. To je Český Krumlov - kosmopolitní město s jedinečnou atmosférou.

☎ +420 380 704 622-3
www.ckrumlov.cz

Foto: Lubomír Stiburek

Lednice, Valtice

Lednicko-valtický areál

© 1996

Knižata z Lichtenštejnu proměnila svá panství mezi 17. a 20. stoletím v jeden velký park, kde se barokní a novogotická architektura zámků setkává s drobnými stavbami v romantickém duchu a s krajinou upravenou podle principů anglického krajinářství.

☎ +420 519 340 986
www.lednice.cz
+420 519 352 978
www.radnice-valtice.cz

Foto: Jaroslav Horák

Hološovice

Vesnická rezervace

© 1998

Hološovice jsou výjimečně dobře zachovaným příkladem tradiční stře-doevropské vesnice. Na středověkém půdorysu se tu dochovalo množství kvalitních venkovských staveb z 18. a 19. století ve stylu známém jako "jihočeské selské baroko".

☎ +420 387 982 145
www.holosovice.eu

Foto: Lubomír Stiburek

Brno

Vila Tugendhat

© 2002

Vila Tugendhat, postavená v letech 1929 - 1930 v Brně, představuje jedno z nejvýznamnějších funkcionalistických děl evropské periody architektky Ludwiga Miese van der Rohe. Použití ocelového skeletu bez nosných zdí umožnilo architektovi vytvořit nový, neformální koncept otevřeného variabilního prostoru, spojeného s přírodním prostředím.

☎ +420 545 212 118
www.tugendhat-villa.cz

Sídlo: České dědictví UNESCO
Bří Štátných 1000, 570 20 Litomyšl
www.unesco-czech.cz

Vydalo © Sdružení České dědictví UNESCO za finanční podpory Ministerstva kultury ČR
Titulní foto: Lubomír Stiburek, vnitřek v katedrále sv. Víta, foto
Grafika & tisk: www.hrg.cz

